

עיצוב סביבה באום אל פאחם

יוני, 2004

מבוא:

העיר אום אל פאחם צמחה מישוב כפרי בשנת 1948 לעיר בת חמישים אלף תושבים כיום. בעיר שרידים של מבנים שנבנו לפני מאתיים שנה ויותר בזמן השלטון העותומני. לאחר מלחמת 1948 השתכנו במקום תושבים שגורשו מבתיהם בישובים הסמוכים למגידו. אום אל פאחם שוכנת על הר הנישא לגובה 520 מ' ממנו ניתן להביט אל הר תבור, השומרון הצפוני, חדרה, הים התיכון והרי הכרמל. בעיר מפכים כעשרה מעיינות. התפתחות הבניה באום אל פאחם מושפעת מהתנאים הפוליטיים המכתיבים את אורח התכנון והבניה בישוב הערבי בישראל. מרכז אום אל פאחם בנוי בצפיפות בין רחובות צרים בהם משולבים מגורים, מסחר עסקים ותעשייה. כיום נמצא הישוב במהלך תכנון מאורגן יותר ונבנות שכונות חדשות אליהן עוברים חלק מתושבי האזור הצפוף.

הגלריה:

גלריה אום אל פאחם פועלת בעיר משנת 1996. הגלריה הוקמה על ידי אמנים בסיוע עירוני ובעזרת עמותה של תושבים. כיום נמצאת הגלריה בשלבי פיתוח אוצרותי ומבני לקראת הקמת מוזיאון ערבי לאמנות. הגלריה נוקטת גישה של שותפות עם התושבים והיישוב. בשנת 2003 נערכה תערוכה שנקראה "בבית". במסגרת התערוכה יצרו אמנים בבתי הפרטיים של תושבים. סיור המבקרים בתערוכה כלל ביקור בתצוגה בגלריה וביקור ומפגש בבתי התושבים. הפרויקט "עיצוב הסביבה" ממשיך את מה שהתחיל "בבית" ועובר אל סביבת המגורים.

מטרה:

תנאי הבנייה, הסביבה והחיים באום אל פאחם יוצרים זירה מיוחדת למפגש בין הבלתי מתוכנן למתוכנן ובין הפרטי לעירוני. עבודה של אדריכלים, מעצבים ואמנים עם תושבים בסביבת המגורים והמסחר נועדה ליצור שיח וחשיבה משותפים אודות סביבת המגורים.

במקומות שונים בעיר נבחרו עשרה מקבצים. כל מקבץ מכיל קבוצה מצומצמת של בתי מגורים, בתי עסק, רחובות וריהוט רחוב. יחד עם התושבים יגובשו אפשרויות של שפה ייחודית שניתן להקנות למקבץ.

הרעיונות שיגובשו יתוכננו באורח כלכלי המאפשר ביצוע עצמי של הדיירים. המקבצים ירכיבו מאגר השראה רעיוני לכלל התושבים. הופעתם בעיר יכולה להוות מוקד תיירות, להשפיע מבחינת איכות הסביבה ולתרום לכלכלה המקומית.

תהליך:

1. בכל מקבץ יעבדו עם התושבים שלושה יוצרים מתחומי האדריכלות, אדריכלות הנוף, העיצוב והאמנות. לפרוייקט מוזמנים יוצרים ערבים ויהודים ומשתתפים בו אמנים ואדריכלים תושבי העיר.
2. התהליך ימשך שנה עד חודש יוני 2005.
3. ארבעת החודשים הראשונים, יולי-אוקטובר 2004, יוקדשו להכרות אישית בין האמנים לתושבים ולהתוויית תוכנית רעיונית עבור כל מקבץ.
4. בתום ארבעת החודשים יערך בגלריה מפגש בו יוצגו רעיונות כל המקבצים ויערך דיון עיוני בתוכניות.
5. בין החודשים נובמבר 2004 – ינואר 2005, יעובדו הרעיונות לתוכנית מעשית הכוללת שלבי ביצוע וניסוח עלויות.
6. מחודש פברואר 2005 – מאי 2006 לאחר פתרון השאלות התקציביות יבוצעו העבודות במקבצים.
7. חנוכת המקבצים תיערך בחודש יוני 2005 ותלווה בתערוכה בגלריה אום אל פאחם.

ארגון:

את התהליך מובילה הגלריה. עיריית אום אל פאחם העניקה את ברכתה ומחלקת ההנדסה העירונית מלווה את התהליך. הגלריה והאוצר יתנו מענה או יפנו אל בעלי ידע שאלות מתחומי התכנון, החברה והתרבות. התפתחות התהליך ותיעדו יוצג ויעודכן על גבי קיר

תצוגה מיוחדת בגלריה. אמנים אורחים של הגלריה ישתתפו בתיעוד התהליך. לרשות הגלריה שני חדרי אירוח בהם ניתן בעת הצורך לתאם לינת לילה.

בברכה,

ובתקווה לתהליך עבודה מעניין,

סעיד אבו-שקרה, מנהל

עמי שטייניץ, אוצר

מוחמד רבאח, חבר עמותת הגלריה

הזמנה

ביום שבת ה-19.6.2004 נתכנס בגלריה אום אל פאחם לדון בפרוייקט עיצוב הסביבה בעיר.

תוכנית המפגש:

כינוס:

11:00 - 11:30

רישום והכרות ראשונית

דברי ברכה:

11:30 - 12:00

מר האשם עבד אלרחמן, ראש העיר

הצגת הרעיון:

12:00-13:30

1. הגלריה והסביבה הציבורית

סעיד אבו שקרה- מנהל הגלריה

2. הצגת המקבצים בעיר אום אל פאחם

מוחמד רבאח – מנהל היחידה הסביבתית בעיריה וחבר עמותת הגלריה

3. תהליך העבודה ומטרות

עמי שטייניץ-אוצר

חלוקה לצוותים:

14:30 - 13:30

מפגש סביב כיבוד קל עם נציגי התושבים וחלוקה לצוותים.

סיור:

16:30 - 14:30

סיור הצוותים במקבצים. הסיור יערך בהנחיית נציגי התושבים

סיכום:

17:30 - 16:30

שיח סיכום בגלריה וקביעת לוח זמנים לשלב הראשון.